СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 169. Джерзи Ситі, Н. Дж., вівторок, 23 липня 1935. — VOL. XLIII. No. 169. Jersey City, N. J., Tuesday, July 23, 1935. THREE CENTS

ЗРІСТ КАМПАНІЇ ПРОТИ „ЛАБІСТІВ"

ВАШИНҐТОН. — Комітети для розсліду діяльности „лабістів" у палаті послів і сенаті приготовляють почати наново у вівторок переслухання в цій справі. Слідство прибирає тепер щораз ширші розміри головно завдяки зацікавленню населення, що проявляється великим числом писемних зізнань та заяв людей, на слідство не кликаних, котрі готові подати цікаві дані про діяльність „лабістів".

Сенатський комітет для розсліду діяльности „лабістів" вислав спеціяльних контрольорів для перегляду книг підприємства „Асошіейтид Ґез енд Електрик Ко.", щоби переконатися, чи правда це, що воно видало 700,000 долярів на піддержання „лабістів". Сенатський комітет задумує теж відбути кілька засідань у місті Йорк, у Пенсилвенії, бо звідси прийшло до конґресу велике число протестів.

РЕПУБЛИКАНЦІ ХОЧУТЬ ЗРОБИТИ З КОНСТИТУЦІЇ ВИБОРЧУ КВЕСТІЮ.

ВАШИНҐТОН. — На зборах лідерів републиканської партії панувала загальна думка, що президент Рузвелт хотів зробити питання конституції спірним питанням між партіями підчас виборів у 1936 році.

Републиканці заявляють, що вони готові підняти цей визов та „обороняти конституцію".

Йде за право конґресу видавати всі такі закони, які найвищий суд недавно признавав незгідними з американською конституцією.

ЗА ПРОДОВЖЕННЯ ПРАЦЬ КОНҐРЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — Ґрупа сенаторів і конґресменів під проводом сенатора Бори хоче продовження засідань конґресу на кілька тижнів на те, щоби викінчити доконечну програму законодатної праці.

Між конечно потрібні закони зачисляють вони пропозицію Фрейзіера та Лемке про рефінансування фармерських морґеджів та бонусовий проєкт Петмена. Перший [illegible] ґнув би за собою видаток трох міліярдів, а другий — видаток двох міліярдів 210 міліонів долярів.

КОРАБЕЛЬ НАТКНУВСЯ НА СКАЛУ.

НЮ ЛОНДОН (Конетикот). — Проґульковий корабель „Єнкі", що курсує між Новим Лондоном та Монток Пойнт, на Лонґ Айленді, напоровся в неділю вечором серед густої мраки на скалу в гирлі ново-лондонського порту.

Лодки прибережної сторожі забрали з нього всіх 110 пасажирів та 20 люда залоґи.

УРЯД СТЯГАЄ СУДОВО ПОЗИЧКИ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральний уряд позиває вже в суд людей, що не сплачують йому позичок з Корпорації Позичок для Власників Домів.

Досі уряд уже відобрав такими позвами 712 домів. Кождого дня вносить він коло 40 таких нових позвів.

КАТОЛИКИ ДОБИВАЮТЬСЯ СПОРТОВОГО БОЙКОТУ НІМЕЧЧИНИ.

НЮ ЙОРК. — Орґанізація католицьких воєнних ветеранів ухвалила резолюцію, щоб висказати своє здивування зприводу переслідування католиків націстичним урядом Німеччини та зажадати від американської комісії олімпійських іґрищ зірвання з тої причини всяких умов з німецьким урядом.

Йде тут за умову щодо участи в найближчій спортовій олімпіяді, що має відбутися в Німеччині.

За подібний бойкот цеї олімпіяди свого часу з подібних причин аґітували жидівські орґанізації.

КАРИ СМЕРТИ В „СИНҐ СИНҐ".

ЙОНКЕРС (Ню Йорк). — За 44 роки виконування кари смерти у вязниці „Синґ Синґ" при помочі електричного крісла, страчено там у цей спосіб 375 людей. Всі вони були вбивниками. 371 з них це були чоловіки, а 4 жінки.

СМЕРТЬ ВІД ГРОМУ.

НЮ ЙОРК.—Підчас великої громовиці, що навістила цю околицю в суботу зполудня, згинули від грому чотири особи.

В однім випадку грім ударив у ґрупку людей, що підчас громовиці не ховалися під дошковий хідник або до хат, але далі купались у воді. В іншому випадку грім ударив у бляшаний дах над хідником та вбив одного лікаря і його сина, що вийшли з води та йшли домів.

СМЕРТЬ ВІД РАДУ.

ІНДЕПЕНДЕНС (Канзас). — У місцевім шпиталі помер від загадочної недуги 30-літній Гаролд Гиґенботом. Лікарі кажуть, що його смерть спричинило затроєння радом, з котрим він робив ріжні експерименти для телевізії.

ВТОПИВ ЖІНКУ.

ВУСТЕР (Месечусетс). — Поліція каже, що Нюел Шермен признався їй, що він утопив в озері Синґелтері свою жінку, з котрою мав уже двоє дітей.

Убивства допустився на те, щоб зеднати собі як жінку іншу дівчину.

ТВОРЯТЬ НОВУ ПОЛІТИЧНУ ПАРТІЮ В КАНАДІ.

Г. Стівенс, бувший міністер промислу й торговлі в уряді премієра Бенета, почав творити нову політичну партію в східній Канаді. Після відомого поріжнення в поглядах на справу масового купна і цін продуктів, що заіснувало між премієром Бенетом і Стівенсом, що був тоді головою парляментарної комісії для розслідження масового купна, тисячі канадських громадян, особливо зпоміж малих крамарів і промисловців, звертались до Стівенса, щоб він творив нову партію. Мабуть вони вплинули на Стівенса, коли він зірвав з консерватистами і започаткував цю партію. Назва й програма партії ще не подані до відома. Щойно за кілька днів Стівенс видасть спеціяльний манїфест, у якому представить політичну плятформу партії.

Вістка про зорґанізування нової політичної партії як громом вдарила по консервативній партії, в якій Стівенс донедавна був одним з провідників. Консерватисти не без підстави бояться, що кому як кому, але їм та нова партія таки найбільше пошкодить, бо забере багато прихильників.

МОСКВА І ВОЛГА В ШОТЛЯНДІЇ.

В південній Шотляндії є село, прозване „Москва". Там живе кілька руських господарів. Є там крамничка й ґараж на авта. Село положене кілька миль від Кілмарнюки в Айширі. Селом тече потічок. Його прозвали „Волгою". Два хутори біля села називаються Горішня й Долішня Росія. Горішня Росія останніми часами занепала, а Долішня процвітає. Сотки туристів заходять туди з цікавости, щоби побачити шотляндських Москалів. З того є добрий прибуток. Але є й недогоди. Листи доходять до адресата з Лондону часом аж за шість тижнів. Вони йдуть насамперед до Росії, а відти вертаються до Анґлії й до адресата.

РІК ТЮРМИ ЗА ГРОШІ „ДОМАШНЬОГО ВИРОБУ".

30-літній Г. Ількович з Блейн Лейк, Саск., дістав один рік вязниці за підроблювання паперових долярів. Ці власного виробу банкноти були по мистецьки підроблені й мало чим ріжнилися від правдивих банкнотів, одначе поліція викрила підроблювача, заки він встиг пустити їх в обіг.

КІЛЬОМЕТРУВАННЯ РУКОПИСІВ.

Статистична цікавість не має границь. Ось один статистик устійнив, що дорога, яку робить упродовж одного року перо письменника, що не перестає працювати, виносить 720 км. довжини. Рахунок зроблено так: 300 робітничих днів річно, 30 слів на мінуту і 8 годин праці денно. Так можна сказати, що перо письменника переходить денно 2,400 метрів. Продуктивні письменники переходили багато більше подане число.

НОВА УКРАЇНСЬКА ОПЕРА.

Український композитор Козицький склав нову оперу під назвою „Невідомі вояки". Лібрето взяв Козицький з драми Первомайського, що має ту саму назву.

„ПОХІД ДО ОТАВИ" ЗЛІКВІДОВАНИЙ.

Дня 1. липня у Ріджайні завершилася кровопролиттям драма безробітних, що, покинувши допомогові табори праці в Брітіш Коломбії, Алберті й Саскачевані, вибралися були в похід до Отави, щоби перед домініяльним урядом висказати свої побажання, а саме вимоги, щоб уряд поліквідував табори праці під військовою контролею та дав безробітним працю з нормальною заробітньою платнею.

Коли вечором згаданого дня кількасот безробітних маршовиків і мешканців Ріджайни слухали на міському ринку промов провідників походу, поліція окружила їх і старалась арештувати промовців. Прийшло до сутички з поліцією. Остаточно поліція почала стріляти. Звиш 100 осіб, в тому більшість маршовиків, були ранені. Згинув з рук безробітних міський поліцай-детектив Ч. Мілар. Звиш 100 осіб арештовано, між ними й провідників походу на чолі з Артуром Евансом, що був головою делеґації безробітних, яка їздила до Отави на переговори з премієром Бенетом. Арештованих обвинувачено в приналежности до нелеґальної орґанізації, себто до комуністичної партії Канади, інших за участь у бійці з поліцією.

Слід підкреслити, що в часі, як з Отави наказано арештувати провідників походу, саскачеванський премієр Ґардінер вів переговори з тими провідниками в справі занехання дальшого походу. Вони, як сказав Ґардінер, вже були би згодились, якби не арештування й бійка на міській площі. По тій бійці премієр Ґардінер дістав дозвіл з Отави продовжати переговори з маршовиками. Остаточно вони згодились на розвязання походу й на поворот до таборів чи домів. Їх відставлено поїздами з Ріджайни на державний кошт.

Тимчасом біля 2 тисяч безробітних з таборів праці в Онтаріо й кілька тисяч безробітних з Манітоби не резиґнують з пляну „походу до Отави". До Вінніпеґу вислано пару відділів домініяльної поліції. Онтарійський премієр заявив, що не забороняватиме безробітним ітй до Отави.

КАНАДІЙКА ПОРОДИЛА ТРІЙНЯКИ.

24-літня Ст. Майкл у Келгарах, Алта., породила троє дітей — трійняки. Кожна дитина важить приблизно 4 фунти. Трійняки здорові і є надія, що житимуть. Майкл має крім трійнят четверо дітей: трох хлопчиків і 2-літню дівчинку.

200 НОВИХ ЗАЛІЗНИЧИХ СТАЦІЙ.

В цїли змодернізування і вибудування залізниць рішило чехословацьке міністерство залізниць розпочати ще цього року перебудову, вибудування і розширення 200 залізничих стацій. На ту ціль призначило 83 міліони Кч. Вже цього року буде на це зужито 50 міліонів.

ПОМЕР НАЙСТАРШИЙ ЧОЛОВІК НА ЗАКАРПАТТЮ.

В селі Осой, іршавської округи, помер 109-літній Іван Дзвонар. Ціле життя був здоровий і ще перед смертю ішов пішки 36 кільоментрів на торг до Іршави. Залишив 16 внуків і 35 правнуків.

ВЕЛИКІ ШКОДИ ВІД ГРАДОБИТТЯ В САСКАЧЕВАНІ.

Градова буря перейшла над Саскачеваном, захопивши територію 75 миль довгу й біля дві милі широку, на захід від Лак Пелетіє, 25 на південь від Свифт Карент, до Лейк Джонстон на сході. Град, що декуди доходив до величини гусячого яйця, зробив величезні шкоди в збіжжю, а також побив багато домашнього дробу. Шкода в збіжжю виносить від 50 до 100 відсотків. У багатьох місцевостях град повибивав віконні шиби.

ПАРУБОК ЗБОЖЕВОЛІВ.

У Васлую (Молдава) 25-літній Мігай Куку з Тиргушору-Неґрешті по дорозі до фінансової адміністрації, де він мав заплатити військову таксу відрочення, збожеволів. Куку мав при собі фляшку, котрою поранив багато прохожих. З тяжкою бідою вдалося його зловити і відвезти на поліцію, де він покусав поліцаїв.

ЧУДНИЙ ПРИПАДОК.

В селі Давалов (Вірменія) живе жінка, котрій нічого не шкодить укушення гадини. Що більше: її кров надається до лікування інших укушених гадиною людей. Жінку відвезено до клініки в Тифлісі, де її оглядають лікарі, однак досі не могли лікарі усталити причини чудної здібности її крови.

„СОЮЗ МЛАДОРОССОВ" ПЕРЕТВОРИВСЬ У „МОЛОДОМОСКОВСЬКУ ПАРТІЮ".

Один відлам московських монархістів-еміґрантів, так зв. „Союз Младороссов", як доносять з Парижу, перетворивсь у політичну партію, що назвалась молодомосковською партією. У звязку з цим відбулося в Парижі зібрання партійних провідників, на якому виголосив промову великий князь Димитрій. У своїй промові заявив він, що партія є оживлена патріотизмом майбутнього, а не минулого. Цей патріотизм мусить змагати до відродження і величі Росії. Великий князь відвертається від теперішніх володарів Кремлю, одначе обурюється на тих, що на випадок війни бажалиб невдачі совєтській армії. Невдача червоної армії — заявив великий князь — нічим не причинилась би до відродження московської нації. Навпаки, невдача моглаб нанести удар самій Росії та її національному престіжеви.

Партія молодомосковців має тепер 150 відділів у всіх частинах світу. Головний центр цього руху є в Парижі. Орґанізація видає політичні часописи у Франції, Чехословаччині, Болгарії, Бразилії та в Китаю. Головним керманичем партії є Александер Казембек. Великий князь Кирило, як голова царської сімї, помагає партії матеріяльно.

$15 ДО $20 МІСЯЧНО І ХАРЧ ДЛЯ ФАРМЕРСЬКИХ РОБІТНИКІВ.

Не багато фармерів звертаються за робітниками до саскатунського державного бюра праці. Одначе безробітні й не дуже спішаться йти до фармерів на роботу, бо заофервана заробітня платня виносить від 15 до 20 долярів місячно і харч. Деякі фармерські робітники покидають роботу в фармерів і йдуть до табору праці в Дандурн.

КОЛИШНЯ ТАЙНА ДИПЛЬОМАТІЯ ПРИЧИНОЮ АҐРЕСИВНОСТИ ІТАЛІЇ

ЖЕНЕВА. — Відкрили існування тайних протоколів між Італією й Анґлією у справі поділу впливів в Етіопії. Два протоколи з 1891 р. свідчать, що Анґлія дала свою згоду на віддання майже цілої Етіопії під сферу впливів Італії.

В році 1906 прийшло до порозуміння між Анґлією, Італією й Францією про сферу впливів в Етіопії, а в 1925 році прийшла ще одна умова між Анґлією й Італією.

Оті протоколи й тайні договори не зареєстровані ніде. Вони є підставою сьогоднішнього конфлікту між Італією й Етіопією. Вони осмілюють Мусолінія до аґресивної постави й тому він так без обиняків може критикувати Анґлію за встрявання в його пляни супроти Етіопії. Тому також Анґлія так нерішуче протестує проти італійської загонистости.

У НІМЕЧЧИНІ ЩЕ СПОКІЙНО.

БЕРЛІН. — Лише в південній Німеччині католицькі священики не приноровились до розпорядку ґенерала Ґерінґа, що забороняє по церквах критику націстичного уряду в проповідях. У Бадені священики відчитали пастирський лист епископату з протестом проти кампанії націстів, що домагаються розвязання католицьких молодечих орґанізацій. У всіх інших околицях католики заняли вижидаюче становище і здержалися від висловів негодування на уряд. Це мабуть тому, щоб слідити наслідок оголошення протесту Ватикану проти нарушення конкордату націстами.

ЛОНДОН. — Гітлер розпочав нову наґінку на Жидів, щоб відвернути увагу німецького населення від економічної кризи. Так твердить Рада Жидівських Депутатів до „Жидівського Парляменту", що відбуває під пору свої засідання в Лондоні.

ЗМІНА КАПЕЛЮХІВ ПРИЧИНОЮ РЕВОЛЮЦІЇ В ПЕРСІЇ.

МОСКВА. — Совєтська телеґрафічна аґенція „Тасс" приносить вістку про „революцію" в містечку Мешед у Персії. Уряд видав наказ, щоб носити капелюхи на европейський лад на місце дотеперішніх фезів. Священики спротивилися новій моді, населення збунтувалося, прийшло до бійки з поліцією, багато осіб убитих. В столиці Персії, у місті Теґерані, приняли люди нову моду без спротиву.

РОСІЙСЬКИЙ ЛЕТ ЗА ЗАВОЮВАННЯ ПІВНІЧНОГО БІГУНА.

МОСКВА. — Професор Отто Шмідт, голова департаменту для устійнення дороги через північні моря, зголошує сьогодні, що одною з цілей лету російського монопляну до бігуна й дальше до Сан Франсіско є розслідження можливости збудувати на бігуні стацію для передбачування погоди. На підставі дотеперішніх дослідів можна надіятися, що вже можлива наукова експедиція, яка моглаб остатися цілий рік на бігуні. Вона посилалаб через радіо свої помічення про рух ледів та про життя на бігуні.

ДОМАГАЮТЬСЯ ФОРТИФІКАЦІЇ ФІНСЬКИХ ОСТРОВІВ.

ГЕЛЬСІНКІ (Фінляндія). — Націоналістичні фінляндські ґазети розпочали кампанію за фортифікацію Аляндських островів на північній частині Балтійського моря. На випадок війни Росія моглаб заняти ті острови й тоді всі нації довкруги булиб загрожені. Ґазети надіються, що ні Анґлія ні Франція не противились би укріпленню.

ХОРВАТСЬКИЙ ПРАПОР НАД ЗАГРЕБОМ.

ЗАГРЕБ (Юґославія).—З нагоди дня народин хорватського провідника, д-ра Мачека, відбулися святочні маніфестації хорватського населення в ріжних частинах Хорватії. В Загребі маяв свобідно хорватський національний прапор, хоч юґославська поліція була змобілізована. Д-р Мачек ще недавно сидів у вязниці за хорватський патріотизм. Маніфестації зачалися в пятницю і тревали цілу суботу та неділю. Мачекови було забагато тих парад і він виїхав на село. Тимчасом розохочені маніфестанти почали нападати на Сербів за те, що вони не вивісили хорватського прапора. Поліція дала охорону 4 Сербам перед нападом Хорватів.

ПРОТЕСТАНТСЬКО-КАТОЛИЦЬКА БОРОТЬБА В ІРЛЯНДІЇ.

ДОБЛИН (Ірляндія). — Боротьба, що розпочалася між протестантами й католиками в північній Ірляндії, перенеслася вже й до вільної ірляндської держави. Товпа з 300 людей зібралася в місті Лимерик та напала на крамниці протестантів, мов у відплату за напади протестантів на католиків у північній Ірляндії. Католицьке духовенство виступило в недільних проповідях проти політики товпи.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

АМЕРИКА В ЗЕРКАЛІ

Перед сенатським комітетом для розсліду роботи „лабістів" скоїлась оноді подія, що незвичайно гостро відбиває американські умовини.

Це слідство над „лабістами" було заряджене під вражінням великої маси протестаційних телєграм і листів, що були вислані до членів конґресу зприводу дебат над пропонованим урядом законом про підприємства публичного вжитку. „Лабістами", як відомо, називається тих людей, що займаються спеціяльно тим, що роблять натиски на членів конґресу, чи інших законодатних тіл.

Між свідками, покликаними на це слідство, був один молодий післанець телєґрафічного підприємства у невеличкім пенсилвенійськім містечку Ворен, котре набрало немалого розголосу через це слідство завдяки великій скількости протестів, які з нього прийшли до членів конґресу. Цей післанець, Елмер, як він говорив членам конґресу й ґазетярам, удержує свою матір-удову, брата й сестру, та мріє про карієру проповідника. Щоб заробити на прожиток та заощадити собі гроші на студії, Елмер станув на службу великого бизнесового підприємства.

У цім підприємстві він не став робити звичайну рутинову роботу, тяжку й нудну. Він узявся за легку роботу. Вона полягала в тому, щоби намовити матір, приятелів і сусідів вислати до конґресменів телєґрами з протестами проти деяких законодатних проєктів, які він називав шкідливими.

Інший свідок, теж урядовець телєґрафічного підприємства, признався, що він під кермою свого начальника брав імя за імям зі спису телєфонічних абонентів та в їх імени висилав до конґресменів у Вашинґтоні телєґрами з протестами проти „шкідливого закона". Як його спитали: „Хто писав телєґраму, підписану паном Бейером?", він сказав: „Наскільки я пригадую собі, її писав я за диктатом свого шефа".

У цей спосіб великі підприємства творили нібито публичну опінію проти пропонованого урядом закона.

І образ іще не був би такий траґічний, якби не траґічний фінал, себто, якби не те, що під впливом цеї пофальшованої опінії багато конґресменів і сенаторів справді пішли проти пропонованого проєкту.

К. Срібний.

ВІД МОРЯ ДО МОРЯ

Мені вже доводилося згадувати про те, як польська преса лянсує стару ягайлонську ідею. Особливо це лянсування набрало сили з нагоди двох подій: річниці київського походу Пілсудського і його смерти.

І так, у Варшаві вийшла книжка польського міністра, знаного пілсудчика, письменника і журналіста, який багато писав про українські справи, Леона Василевського („Юзеф Пілсудскі, якім Ґо зналем", вид. Руй). Автор, що стояв близько Пілсудського, пице про його пляни на сході ось як: „Пляни команданта на сході вязалися з його концепцією, що вимагала ліберального трактування земель давнього Великого Князівства Литовського й України. Ту **„Велику Польщу"** протиставляє він ендецькій концепції „Малої Польщі", націоналістичної, що відкидала від себе східніх сусідів, які **повинні були горнутись до „Великої Польщі"** і громадитися **коло неї** як при їх природнім **протекторі** супроти російської небезпеки".

Тут що ні слово, то скарб: і Литва з Україною, як частини Великої Польщі (як колись Великої Росії), і те, що вони **повинні** „горнутися до Великої Польщі", і що та остання має бути їх „протектором".

Отже такі були наміри маршала в 1920 році.

Тесаме пише другий його товариш у ґазеті „Подхоронжи" (ч. 16) про київський похід. Показується, що й цей свідок свідчить, що похід змагав „до здійснення політичної концепції начального вожда, визволення з російських рук правобережної України і створення там **сфедерованої** з Польщею самостійної (?) держави". Про те, що таке „федерація", це ми вже з російського большевицького досвіду знаємо. Але цікаво, що показується, що київська виправа 1920 року, яка тоді йшла нібито під гаслом „за нашу і вашу вільність", була виправою для розширення границь Річи Посполитої, і тільки...

Тепер ще третій голос, ґазети **Зет** (ч. 5). Пише вона, з нагоди річниці київського походу, що метою польської політики на сході є „ягайлонська ідея унії, або розросту держави... в рамах **федераційної** орґанізації, яка втягалаб передусім Литву й Україну в орбіту історичної місії Польщі". Бо, як виходить, „Польща мусить і повинна належати до концерну держав, що рішають про долю світа", повинна прямувати „до ґеґемонії в східній Европі". Слідом за **„Зет"** іде і **„Час"**. Він цитує слова Гітлєра, що Німеччина разом з Польщею „повинна орґанізувати европейський схід" та що „з точки погляду ґеоґрафічного" Польщі належиться перше слово в питаннях сходу Европи і спеціяльно України... А яку ролю відводилось би в цій комбінації Україні, свідчить голос пятої польської ґазети, „Бунту Млодих", яка вдає на словах велику прихильність до України. Але ось із приводу річниці київської виправи пише, що коли Польща в 1920 р. дужалася в смертельній борні з Советами, „тоді чули ми при собі **тільки** два народи: Угорщину і Францію". Про війська **союзної** української републики автор забув!

Я навів ці голоси, щоб зазнайомити американських земляків, що і як думають Поляки в ожиданні катаклізму в СССР. Очевидно всі наші зусилля маємо скермувати на розвал проклятої імперії большевиків. Але мусимо твердо памятати, що Україна не сміє бути **нічиїм мячиком,** яким „дужі" могли би перекидатися довільно, з помічю якого здійснювали би свої „історичні місії" або якісь старі скраховані „ідеї". Це треба всім вибити з голови. Україна буде самостійною, зовсім самостійною з ніким не „сфедерованою", такою незалежною, як є Франція чи Італія, — або її зовсім не буде.

Треба, щоби всі Українці, які мають змогу писати для чужинців, пригадали це як „федералістам" зі Сходу, так і „федералістам" із Заходу.

О. Бойків.

ЕВРОПА РЕФОРМУЄТЬСЯ

(Від власного кореспондента).

I.

Українець, що пробуває від передвоєнних часів за океаном, не може всебічно збагнути причин тої безупинної метушні в „старому" краю. Коли він виїжджав до Америки перед 20—30 роками, тоді майже в кожній европейській країні йшла боротьба за „загальне, рівне, безпосереднє й тайне голосування", за 8-годинний робучий день, за право страйку, за святкування „1.травня" як дня праці. Світова війна все це віддала до архівів та музеїв. Повоєнні часи принесли боротьбу за нову переміну Европи. Рівноправність кожного, як громадянина своєї держави, була в більшости країн здобута, а побут на полі бою міліонів людей, як оборонців своєї держави, поставив їх в упривілейоване положення. За цею свободою мала йти нова свобода — господарська. Людина, що жертвувала своєю кровю в обороні своєї батьківщини, не хотіла бути залежною, визискуваною працедавцем, не хотіла здобувати своїх соціяльних полекш при помочі передвоєнних страйків. Вона стала більш аґресивною, безоглядною. З другої сторони, видержування в часі війни міліонів людей поодинокими державами як необхідних армій зобовязувало ці держави й по війні заопікуватися своїми борцями. Тому й Европа вступила на шлях нових реформ. Коли до війни держава майже не мала ніяких обовязків супроти своїх громадян і знала їх тільки в часі плачення податків та необхідности її оборони в хвилі небезпеки, то по війні держава стала надзвичайно складною установою. Вона мусить дбати про ринки праці для своїх громадян, про добру заробітну плату, про соціяльну охорону в часі старости; вона мусить бути ініціятором майже в кожній господарській ділянці; вона мусить змагатися до здобуття ринків для продажу вироблених товарів, і т. д. Ось яку переміну проходять европейські держави. Звідси й причини постійного клекотіння, мов вулькану, звідси також походять постійні зміни урядів у поодиноких державах, це й є причиною упадку демократизму та парляментаризму. Одиниця бажала задержати і надалі за собою безмежні права, одначе з другої сторони вона обвалювалася цілим своїм тягаром на державу. Нові орґанізаційні форми суспільства мусіли бути примінені, зокрема в тих краях, де господарська кріза була воєнним наслідком, де міліони людей примирали з голоду, тиняючися цілими роками без праці. А що для такого роду орґанізаційної праці непридатними були парляменти, що демократія зведена була на шлях найобридливішої демаґоґії та давала спромогу підбурювати громадян проти своєї власної держави, провід у поодиноких країнах займали одиниці, що дуже часто послуґувалися не так терором, виконуваним над своїми громадянами, як радше вимогами безоглядного виконування їхніх розпорядків. Парлямент, як установа, якої завданням було обороняти політичні права одиниці, став пережиток у цих важких повоєнних часах Европи.

Такі причини довели в Італії до фашизму. Там промисл у часі війни зменшився був до 20% передвоєнного. Одначе італійський фашизм впродовж довгих років не давав нових орґанізаційних форм. Він ішов надзвичайно повільно, обережно, немов боязко проводив внутрішні реформи. Тому й поширення його в інших краях стало так опізненим, а соціялісти мали змогу вести проти нього неперебірливу й не без хвилених впливів на маси пропаґанду. Щойно останні роки принесли зміни також в інших державах. Болгарія, Австрія, Німеччина почали приймати фашистівський принцип орґанізування мас. Тепер впливи фашизму йдуть у напрямку Заходу.

Вже від 1931 року Франція вступила в господарську крізу і тут, як в інших країнах, парлямент виказався нездібним усунути ту крізу, перевести внутрішні зміни, переорґанізувати своє громадянство. Правда, Франція надзвичайно багата країна, що завдяки своїм великим багатим кольоніям та великій працездатності й жертвенності французького населення надзвичайно швидко вилікувала рани світової війни, одначе часи французької „просперіти", що тревали від 1926 до 1930 р., безповоротно проминули. За час від 1931 до 1935 р. прибутки французького населення зменшилися на 80 міліярдів, а в томуж часі державний буджет обменшився лише на 8 міліярдів, при чому стопа податків залишилася цілковито незмінною.

Француз належить до тої катеґорії людей, що надзвичайно мало цікавиться державними справами. Він любить працювати, любить щадити гріш і любить цей гріш випозичати на добрі вітсотки. Для політики вибирає послів, які одержують за це платню, а коли хтось із них заплутається в якусь фінансову аферу, то й це Французи легко вибачають. Французький парляментаризм не складається з людей малограмотних. У ньому засідають люди з великим знанням та спосібностями, одначе їхнім нещастям у теперішню пору є те, що Франція наслідком крізи мусить також переорґанізуватися внутрішньо. Звідси й причини того великого балагану, який унеможливлює нормальну працю урядів. Вже від кількох років французький парлямент переживає, так би мовити, нервову хоробу і тільки в надзвичайно важких моментах спромагається на якийсь акт.

Система впливів французького парляменту на народню масу не мала й не має в собі ніяких складностей та заплутань. Француз є надзвичайно високо патріотично настроєний, тому вистарчає тільки відкликатися до цього патріотизму, щоб нарід у цілости виконав домагання парляменту чи уряду, щоб розхапував безнастанно державні позички, щоб годився на скреслювання відсотків від тих позичок і т. д. Але, як каже народня фільософія, „все має свої границі". Таксамо й жертвенність та витревалість Француза мають свої межі. Тому вже від трох років, зокрема від часу побільшення господарської крізи, французький громадянин тратить свій внутрішній спокій, тратить терпеливість, тратить довіря до парляментарної системи. Все більше й більше чути отверті вискази: **„І нам необхідно мати свого Мусолінія, який завів би знову лад у нашій державі".**

(Кінець буде).

МЕРТВІ ВОСКРЕСАЮТЬ

Московський кореспондент французького часопису „Парі-Суар", Антін де Сен-Ексіпері, пише про свої відвідини в „Інституті експериментальної фізіольоґії" в Москві, що стоїть під управою проф. Брюхоменка. У цьому інституті є машина, що воскрешає мертвих. Ця машина спричинює штчуний обіг крови.

Професор Брюхоменко розрізав горло пса й зібрав усю кров у свій апарат. Потім поставив у звязок з машиною жилу й артерію песячої шиї. Пес жив цілий час функціонування машини. Він отворив очі, гавкав, одним словом: жив.

З іншим псом, що мав хоре серце, поступив дуже цікаво: оперував серце, всунув його назад псови й штучно наповнив його кровю. Пес жиє і досі. Іншому псови витягнув кров. Здохлому псови при помочі апарату впустив знову всю кров і пес жив, доки апарат був у руху.

Тепер проф. Брюхоменко робить „експерименти" й на людях, але зо ще більшою увагою. Він вірить, що впродовж трох років йому пощастить воскрешати мертвих.

Проф. Брюхоменко — Українець.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина I.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

2)

До того ще й їсти хочеться, бо картопель сьогодні не вдалося спекти, а раків... Та де його в біса тих раків. Вони, як на злість, кудись у глибокі нори позалазили і попробуй витягни його звідтіль. Як ущіпне клешнею за палець, то не милі тобі й циганські діти, ніто що раки.

Огонь всетаки палахкотить і це принаймні до деякої міри полекшує прикре становище. Вони вигрівають свої „ручиська та ножиська, що на них, хоч гречку сій. Попробуй, обмий їх. О, Господоньку, Господоньку! Коли б ти мені хоч одну дівчинку подарив, а то все бахурі та бахурі" — і чого ті мама нарікають на нас? — думає Володько, дивлячись з уболіванням на свої дійсно непоказні ноги. Але всетаки вони ніякі ножиська, а звичайні маленькі ноги. А те, що порепані. Відомо. Коли б він мав чобітки, не порепалися б. Просив же він, щоб йому чобітки купили? Просив. Значить, чого сваритись.

Сонце таки геть за млин сховалось. Студить вітер і все щільніше та щільніше до всього протискається. Ще, правда, верхи дерев мов золотом озолочено, але що їм там до того золота. Хай собі озолочуються. Краще б вони не озолочувалися, а було тепло. Краще б не було небо таким безбарвним. Що це за небо, дійсно, ніби камінь який. Ні голосу в ньому, ні барви. Тупе якесь.

„Ні, краще я не полізу вже за раками. Ну то щож тоді? Йти до дому? Кидати „огонь класти?" Довгий, довгий і скучний під оком сердитого, напрацьованого батька вечір і ще такаж довга ніч. І це вже все? І чого, дійсно, ті тато завше приходять такі напрацьовані? — Хведоте! Не тич так своїх ніг у вогонь. Попечеш, а мама скажуть, що я навмисне тобі попік, — додає голосно й суворо.

Хведот аж здрігається, шморгає голосно носом і значно відсовується від огню. Потім глянув боязко і нерішучо на Володька, але той вже „про таку дурепу не думає". Він он обмозковує нові пляни, які раптом виникли в його голові. І виникли вони у нього, дивлячись на воду у річці, дивлячись, як та вода пливе, як вирує. Он пливе гурточок вербових листків. Провів їх очима і хочеться знати, куди то вони запливуть, де спиняться. Он ще якісь ломачки пливуть. Он кусочок тріски. Мабуть з млина Пепік укинув, коли бавився — думає. Тріска поплила. Плюнув у воду і та маленька біленька цяточка його слини також поплила. Все пливе. А коли б він так та кинув свого кашкета? Поплив би? Нуу... Напевно поплив би. Еге, коли б то він попробував та вкинув кашкета. Дали б йому тато кашкета. Не дурний він.

Але куди тече та вода, та ціла річка? І Володько стоїть над річкою, заклавши за спину руки, стоїть і вдивляється у чисту, жовтовату воду. „А щоб то, коли б отак піти за водою. Куди б його зайшов? Га? Отже тут ось навколо Лебедщина зветься. А там далі, де не видно і де сходить літом сонце, село Лебеді. Там мусить бути вже те море, про яке якось раз натякали тато при розмові з Лукіянчуком. Ні. Там не море. Там є став. Тож Лукіянчук і оповідав колись: — ото, казав, я ще зовсім маленьким був, ось як отой — і показав на мене. (Хіба я такий маленький?). Батько мій не то, щоб рибачив. Ні. Але з покійним Юзьком візьмуть, бувало, сака і отак під вечір ідуть. Далеко щоб там ішли, Боже борони... Ось дійдуть до Климової сіножати. Там саме вир. Батько заложать сака, а Юзько з бовтом рибу й раки гонить. Поки викуриш люльку, у саку — аби, Боже поможи, витягнув. Повно. І Лукіянчук при цьому без очевидної потреби спльовував, а Володько не пропускав ні одної рисочки з виразу його поморщеного, старого, безбородого чомусь обличчя, і пожирав кожний тембр розважливого з просюсюкуванням голосу. — На ставу, каже, нашому лебеді кублились. Тому й село Лебеді прозвали. Вийдеш ранком, а вони зпід туману випливають. Ех!... — і в цьому „ех" Володько чув стільки чогось, що дійсно тільки й можна було „ех" сказати. Минулося все. І куди воно його, дійсно, все дівається? Ну, скажемо, риби, рака, лебедя не стало. Люду — сарани, значить, приросло, виловили, вистріляли. Але ж річка? Де ділась річка? очерети? стависько? То ж то бувало, як оком глянеш, гонів на триста пуща одна. Одні лиш бугаї кричать, та дикі качки роктять.

Володько підходить кілька кроків далі, де „три вербі схилилися" і то так, що по них лебедські пастушки, воюючи з дерманськими, на другу сторону перелазили і нераз за цей перелаз діставалось і тим і другим. Верби старі, обчовгані, сучкуваті, горбаті, ніби столітні баби. Під ними вир. Вода добігає до схиленої верби і, щоб плисти далі, мусить здушитись, відплисти кришину в бік, направо, закрутитись там і, вилізши, плисти вже свобідно далі.

Там повно листя, сміття всякого, піна, що нагадує велику брудну мухомору. Володько підходить, закачує по коліна колошні і лізе на похилену вербу. Хведот, зобачивши таку комбінацію, кидає вогонь і забувши, що має на Володька гніватись, підходить і собі до верб, а на обличчю страшно безпосередній вираз зацікавлення. Володько ж нічого. Зійшов на вербу (і як він холела не боїться), присів навшпиньки і без слова задививсь у вируючу воду. Сидить і мовчить. Він дивиться у вируючу вже не жовтовату, а майже темну воду, дивиться і дивується: „як то воно так? Чому то тепер немає вже того „рака та риби"? І невже немає? Ні, ще є? Он видно, де мілина, леньки пробігають... Он там вюни. Так. То є вюни. Вони вюнкі і слизькі, що їх дудки в руці втримаєш. Виховзне і плиг у воду. Он ще і рак так лінько, ніби йому вже дуже обридло все, як деватьдесятьшостилітньому дідові Рачинцеві. (Тут то діда Рачинця Володько пригадав. Він, бувало, ночував у них, смородив дуже своєю з довгим, брудним чубуком люлькою). Все це, думає малий, всетаки ще є. Але чому немає вже лебедів? Де вони ділися? Чого змаліла річка? Де ділися ті очерети, стависько, верболози з бугаями та дикими качками? Немає вже тут нікого, хто б саки закидав... Помер старий Лукіянчук і старий Юзько. Юзька ще Володько трошки знає. Але Лукіянчука ні. А що то буде далі?... — І Володько чує, що ноги йому в колінах терпнуть, а вставати не хочеться. Все хочеться дивитися, як вирує вода, як бігають у ній леньки та вюни, як повзають раки. Хочеться надивитись на ту воду, бо хто знає. Може вона вся кудись витече звідсіль. Куди то вона витікає?

— Хведоте — не відриваючи зору від виру водяного, гукає Володько.

Хведот, здрігнувся, бо не чекав такого, шморгнув голосно носом і відповідає:

— Сцо...

— Знаєш ти що?...

— Не знаю, ні...

— А забожись, що не будеш плакати, то скажу.

— А ти не сказеш мамі, як бозитимусь?

— Дурний ти. Щоб я мамі казав. Божись.

— Їйбо не буду...

— Що ти не будеш?

— Плакати...

Володько глянув на Хведота з виразом: „чи можна то й твоїй божбі повірити". Бо вигляд останнього рішуче був неважний. Щоки брудні. Позасихали на них потоки сліз. Носиня червоне. Очі смутні. Всетаки Володько встав і промовив:

— Давай, Хведоте, ми підемо отак... Знаєш? Отак туди до Лебедів... Як річка пливе. Добре?

— Давай підем — згодився Хведот і навіть підбадьорився. Він щеж не забув, „що другим разом Володько не візьме його вогонь класти".

— Ми, добавляє Володько, побачимо, куди пливе та річка. А в Лебедях став великий. А на ставу лебеді... Знаєш ти, що то лебеді?

— Ні. Не знаю.

— Такі як гуси. Знаєш?...

— Мгу. Гуси знаю.

— Ну то ходім.

(Далі буде).

При ревізії пашпортів.

— Як можете доказати, що ця пані то ваша жінка?

— Колиб ви мені могли доказати, що це не моя жінка, я був би вам дуже вдячний.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЯКБИ...

Ще й до нині не перестали появлятися преріжні спомини, історії, документи великої світової війни.

В Англії появився недавно другий том „Офіціяльної історії війни", що говорить про операції Англії в Македонії. В цім томі говориться немало про кампанію, що мала на ціли занятти руки Турків, так, щоб вони не могли помагати центральним державам деінде.

Офіціяльні документи Анґлії показують, що Англія не повела як слід цеї кампанії. І нині англійський ґенерал Аспинол - Оґлендер, пишучи критику на цю книжку, каже: „Серце розривається з жалю, коли подумаєш, що якби так ґаліполійська кампанія була добре уплянована, заки війська там висадили, та як слід піддержана, то Болгарія була би по нашій (англійській) стороні, і Туреччина була би покинула війну вже десь у літі 1915-го року. Тоді не було би ніякої македонської кампанії, ні палестинської кампанії, і, по всякій правдоподібности, на всякий випадок підчас війни, не було би російської революції".

Якби так...

НЕ ВСІХ БЄ КУЛЯ.

Пишеться в цій історії македонської кампанії, що за три роки цеї кампанії Анґлійці стратили від недуг коло пів міліона людей, а в битвах коло 24,000.

Значить, хороби взяли 20 разів більше, як кулі.

Знов доказується стара правда, що не стільки гине від куль, скільки від вошей (що розносять всякі недуги).

ЗАНЕПАД КУЛЬТУРИ...

Одна вчителька в Колоредській Колеґії говорила недавно, що вона завважала серед сильних колись синів американських піонірів занепад штуки проклинання. Вона з жалем говорить, що вони нині кленуть „заслабо".

Коли це справді так — вона може знати це краще від мене — і коли занепад штуки проклинання може відбитися зле на інших царинах американської культури, то чому не відкрити в школах курсів для науки цеї штуки? Аджеж учать по американських школах красномовства, щоби могли плавно говорити ті, що не мають що говорити. Чомуж не відкритиб у курсах красномовства хочби курс матюкання?

Це може справді ганьба, що Американці в цій штуці відстали так позаду від Москалів, Мадярів, Сербів, Румунів, котрих вони чейже вважають за культурно багато нижчих.

ЩО ВАРТА ЦЯ НАУКА?

Мені здається, що така наука варта такої вдячности, до якої признається в своїх писаннях Американець Джан Кірен.

Як він учителював в одному американському селі, то говорив перед Різдвом до своїх школярів: „А тепер, діти, я знаю, що ви хотіли би мені дати якийсь різдвяний подарунок. Отже я вас прошу, складайте гроші, і бавтеся за них, але мені дарунків не давайте".

Його ради послухали всі з винятком одної дитини. Одна дівчинка зявилася на другий день у школі з трома засохлими памаранчами та поважно положила їх на стіл. Кірен був глибоко зворушений. „Келі", сказав учитель, "того не треба було робити. Я того не хочу".

„О, це нічого", сказала дівчинка. „Це не було ніякого клопоту. Нині рано дивлюся, а мама несе помаранчі. Я питаюся: що ви будете робити з ними, мамо? Мама каже: я викину їх свиням. Отже я сказала чекайте, мамо. Дайте їх мені. Їх можна взяти панови Кіренови".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РОЗДУМУВАННЯ В ЛІТНЮ СПЕКУ.

Сиджу собі в парку над ставочком та приглядаюся, як маленькі рибки підстрибують. А спека така, що годі витримати. Думаю собі, що коли та спека є, то видно, що вона потрібна. І роздумую над тим. Нараз сідає коло мене на лавці якийсь чоловяга, сопе і дмухає на себе капелюхом.

„Чи ви чули, що сьогодні аж 90 осіб померли від спеки? Кому потрібна така спека?" — каже до мене.

„Як є, то видно, що її треба" — відповідаю.

„Чи ви часами самі не збожеволіли зі спеки?" — каже незнайомий.

„Ні, не збожеволів. Спека не є потрібна ні мені, ні вам, але є такі, що їм вона приносить життя. От берім під увагу тільки те, що в спеку вода сильніше парує, пара підноситься вгору, і бачимо хмари, які розганяють вітри і гонять їх у такі околиці чи краї, де на них ждуть міліони людей як на спасення, бо без них не булоб дощу. Тут гинуть зі спеки десятки чи сотки, а там вигинулиб міліони, якби тут не було спеки, а тимсамим для тамтих дощу. Мати природа розумна, знає, що робить. Вона не звертає уваги на ніякі нарікання чи жертви. Для неї найважніше: вдержати життя. А цього не можна осягнути без жертв.

Незнайомий видивився на мене, а потім махнув рукою, обтер ще раз спітніле чоло, встав, та каже на відхідне: „Хто знає, може й ваша правда".

І. Буґера.

Марко Бараболя.

ПОВОРОТ БЛУДНОГО СИНА

Сказав колись своє прощальне слово
І в темряві густій, як ніч, я зник.
Ходив-блукав, немов сліпа корова
По вулицях паскудних та брудних.

Напився вже гнилого (брр!) спокою,
Поїв усі безжурні, тихі дні,
І став, немов та свічка серед гною,
Аж страшно: деж ви, пориви ясні?

А там далеко десь — у рідній краю
Там сумно-сумно. Плаче вся земля.
Там рідне поле терням заростає,
Зневірою встелився рідний шлях.

Та всеж каменярів знайшлось чимало
Завзятих, дужих: молоти в руках.
Чомуж і досі духом ви не впали?
Хібаж не вірите, що всьому крах?

До вас, брати мої, підходжу близько,
Зворушений (а серце: трах-та-рах!),
Наплакав сліз гірких я повну миску:
У ваших хочу бути знов рядах!

Прийміть мене до праці, браття, знову!
Давайте молота! Нехай: ба-бах!
Хоч може часом, зовсім припадково,
И самих себе побємо по зубах.

А як підриють свині бараболю,
Ми сльози й гумор в міх, та в міх,
та в міх!
Розложимо ці міхи серед поля —
І буде в нас: журба, і плач, і сміх.

ЗБІРКА ПЛЯСТИЧНОГО МИСТЕЦТВА МУЗЕЮ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ В ПРАЗІ

За десять років свого існування зібрав Музей досить велику колекцію праць з галузей: скульптури, різьби, кераміки, малярства та ґрафіки, серед яких є незвичайно цінні експонати.

Матеріял та ріжноманітність збірки такі значні, що тяжко їх обмежити рамками короткої інформативної статті. Праця ускладнюється ще тим, що згідно з завданням Музею сформулованим у його назві, керується при збиранні у всіх відділах передовсім міркуваннями документарно історичної вартости. Через те поруч з творами високої вартости мистецької, знаходимо речі пересічно-ділетантської роботи, а часом виконані і невмілою школярською рукою.

Так, цікаві як історичний документ, а почасти й куріоз, являються великі іконостаси таборових церков (з Вецляру та Фрайштату) виконані руками полонених та збережені в Музею фраґментарно: 12 півпортретів св. апостолів, сім з дванацятьох зразків; та тайна вечеря теперішнього відомого історика мистецтва, М. Голубця.

Та вже неперечну мистецьку вартість мають деревляні різьби, ліпки, скульптури та майоліки скульптурної школи Раштадського табору. Різані з дерева фіґури людей, звірів, щкатулки, рамки, а спеціяльно тарілки вражають умінням використання площі для розподілу по ній орнаменту з незвичайним декоративним чуттям. Особливої уваги заслуговує фіґура летячого сокола, з дуже інтересним сполученням натуралістично виґнєної лінії спини та прямолінійно стилізованих крил. Великий лев, роботи Ф. Якименка, терпить може трохи браком плястичної моделяції, але зате справляє сильне враження декоративне. Майолічна фіґура качки, зробленої п. Щиліном з Харкова, дорівнює скульптурам звірів К. Стахівського, що в цій ділянці є неперечно нашим найбільшим майстром. З тої самої школи походять чисельні керамікипосуд. Глечики та горшки наслідують формою та орнаментом старі українські взірці, а деякі визначаються незвичайно гарною комбінацією барв.

Відділ монументальної скульптури починається зі старих довоєнних праць, до яких належить тонко випрацюване погруддя Шевченка Балавінського та медаліон з портретом проф. Огоновського, зроблений у 90 роках у Львові невідомим автором.

Українських майстрів на еміґрації репрезентують: вже вище згаданий проф. Стахівський, що влучним переданням характеристики звірів цілком дорівнює Ґавлови. З його праць у Музею є 4 майоліки та ґіпсова ґрупа левів.

Позолочена жіноча статуетка вказує на талановитість скульптора М. Бринського.

До найцінніших експонатів Музею належать праці Е. Колядинського (1893—1926): мармурове погруддя дівчини, деревляна мужеська голова, жанрова фіґурка дитини та проект памятника загинулим летунам.

Особливої уваги заслуговує мармурове дівоче погруддя, де клясичний спокій та простоту форм підкреслює шляхетний матеріял. Враження, що їх справляють твори Колядинського, примушує жаліти за траґічно померлим у молодому віці, таким талановитим майстром. А мармурова дівчина, що, кажуть, ніби модель до неї був причиною самогубства автора, має такий прекрасний у лініях контур шиї та плечей, та таку чарівну усмішку, що мимоволі віриться спробі так розвязати загадку його смерти.

Чудово передав Масютин, в проєкті памятника Хмельницькому, характер памятників козацького барока. З його плястичних праць має Музей іще медалі з портретами Сагайдачного, Хмельницького, Дорошенка, Мазепи та Орлика.

Карикатурні портрети, фіґурки та ґрупи Е. Нормана виявляють незвичайно добру спостережливість та остроумні виконання. Особливо жива та характеристична ґрупа двох обмовниць кум.

Дивне та оригінальне враження роблять праці Панаса Шевчукевича. Дивлячись на здеформовані нелюдськими вередами маски облич та кунвульсивно покриті тіла з підкреслено неправильними пропорціями, тяжко зрозуміти естетичне заложення автора, якому однак не можна заперечити сили експресії та, якщо можна так висловитись, якось перверзно збочений темперамент.

З праць Стовбуненка знаходиться в Музею велитенських розмірів ґіпсова голова Шевченка, очевидно призначена для памятника, голови гетьманів та, інспіровані орієнтальним мистецтвом, декоративні фіґури.

Наших молодих скульптурок репрезентують Оксана Лятуринська, котрій належить портрет поета Масляка, та М. Частухіна.

Відділ малярства носить характер трохи принаґідний, бо Музей не має змоги нічого купувати, а доповнює свої збірки. річами, отримуваними у формі подарунків, або пожертв.

Уваги заслуговують праці Моріса Дебака, відомого французького маляра імпресіоністичного напрямку. Музей має дві його картини на українські теми.

Делікатний та стильовий характер носить образ „доброго пастиря" на золотому тлі, лінеарно стилізований у візантійському дусі, невідомого художника з Бойчуківської школи.

Олійні портрети Мака належать до доби переходу від певно окресленої плястичної форми до неґованої лінії та контуру і цілковитого розкладу форми імпресіоністичним способом.

Разом з архівом ліквідованого табору в Йозефові перейшли у власність Музею два малі пейзажі Новаківського та, рисований пером, портрет митрополита Шептицького.

Приємний портрет режисера Загарова, виконаний М. Кричевським способом мягкого сфумата.

Багато пейзажів Богдана Лепкого стали власністю Музею разом з берлінським архівом письменника.

Праці Кулеця заступлені в Музею, на жаль, не дуже відомим, ґрафічним рисунком. Символічні образки з нашої визвольної війни, роботи Балицького, нагадують подібні тематикою, але цілком реалістичні военні сцени Іванця.

Слід іще згадати праці колишніх учнів Укр. Студії Пласт. Мистецтва в Празі: Хмелюка, Цимбала та Хвартуха, що є заступлені переважно портретами. Кірм того справжньою окрасою Музею являються роботи наших відомих малярок: невеликого розміру Nature Morte Г. Мазепи, простенький сюжетом, але приємний свіжістю барв, підкарпатський краєвид М. Рудої-Тушинської та кілька портретів К. Антонович. Проєкт театральної декорації Н. Ґеркен-Русової представляє сцену у версайському парку, де в останніх проміннях заходячого сонця зійшлося товариство одягнене в пишні одяги Людвика XIV. Легкі, рожеві, майже прозорі постаті на тлі темної масивности барокового замку та парку, здаються фантастичними примарами, що вийшли зі старовинних портретів, щоб згадати минулі часи та відіграти ґалянтну пасторалю. Мимоволі пригадується поет-маляр легковажного рококо — мелянхолійний Ватто.

Відділ ґрафіки Музею зріс за останні роки так значно, що не дасться окреслити в коротких словах, а заслугує на спеціяльну статтю.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член 239 від. У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $20, котрі стали мені великою поміччю в моїм прикрім положенню. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзови. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Кирило Дацків,
Филаделфія, Па.

Сократ і обріхування.

Приятелі говорили славному грецькому фільософови Сократови, що його якийсь Атенець страшенно обчорнив та глузував собі з нього. Сократ на це спокійно відповів:

— Що це мене обходить! Хай люди говорять, що хочуть, хай мене ногами копають, хай мене й зібють на квасне яблоко, лише щоби я не був при цьому присутній.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Ще одна нова професіональна українська сила.

Радіє душа, коли глянемо в нашу „Свободу" і читаємо, що з закінченням шкільного року наша українська молодь кінчить науку в вищих американських школах з навищим віданаченням, та в нагороду за свої труди отримує дипльоми і ріжні наукові титули. Це наша гордість, це будучі наші дорогоцінні наукові перли. І я теж уважаю своїм обовязком довести до відома ширшого загалу, що і наша елизабетська громада збагатилась у цьому році в одну професіональну силу. Є нею п. Володимир Буката, одинокий син відомого і заслуженого громадянина-патріота, виховника і любителя дітей, довголітнього члена У. Н. Союза, дяковчителя п. Йосифа і пані Варвари Буката, що жиють під теперішню пору в Алентавні. Річ ясна, що згадані громадяни виховали теж і свого сина у патріотичному дусі. І ось у червні ц. р. покінчив він правничі студії та одержав дипльому L. L. B. Успіх цей є тим важніший, що молодий адвокат добився цього серед трудів, працюючи на життя та оплату науки. — Заслуга в тім і його родичів, що збудили змалку в сині замилування до науки, як також на протязі літ помагали йому матеріяльно. Я не завдавав би собі труду описувати про якогось молодика нашого роду, що покінчив студії, а до свого українства ніде і ніколи не признається. Осяги такої молодої людини булиб мало інтересними українському загалови.

Молодий правник Володимир Буката на протязі трох літ, які пережив в нашій громаді, докінчуючи студії, дав живі докази, що є щирим українським націоналістом і патріотом та ідеалістом. Як знаменитий диригент хору та вчитель музики на струнних інструментах, за ввесь час свойого перебування в нашій громаді вчить дівчат і хлопців, охочих до співу, української пісні, не побираючи за свій труд ніякої винагороди. А він же самий знаходився в незавидних матеріяльних обставинах! Брав активну участь в Організації Молоді і місцевого 65 відділу ОДВУ, будучи диригентом хору тогож відділу. За свою самопосвяту є любленим і шанованим як молодіжю так і старшими. Я вповні переконаний, що з нашої молодої сили будемо мати знаменитого адвоката-Українця, щирого й ідейного порадника і оборонця. Щасть, Боже, на шляху до дальших успіхів.

Іван Клок.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Признання для Олександра Кошиця.

Повідомляє нас п. Омар Малицький, що незабаром буде поміщена почесна таблиця з іменами славних музиків і артистів в Італійськім Культурнім Городі, з нагоди чого буде влаштоване велике торжество, на яке будуть запрошені почесні члени, що будуть на тій таблиці, або їх заступники. Між тими запрошеними буде і наш славний композитор і диригент — Олександер Кошиць.

Італійське Товариство Культурного Городу віднеслося в червні до проф. Кошиця з таким письмом:

„Ми рішені розвинути наш город у відповідний вислів нашої культурної спадщини, тобто тієї культури, що збагачує цілий цивілізований світ і переступає границі національности.

„Ми надіємося, що до цього руху приєднаються ті, що сьогодні причиняються до розвитку цивілізації. Признаючи Вашу участь в поступі культури цілого світу, осміляємося присвоїти собі привілей іменувати Вас, Достойний Пане Професоре, почесним досмертним членом нашого Товариства. Робимо це через п. Омара Малицького, предсідника Українського Культурного Городу.

„Ми вважатимемо собі за честь отримати від Вас згоду на поміщення Вашого імени на нашій лісті почесних членів побіч Ґулієма Марконія, Ґуга Екенера та інших визначних мужчин і жінок".

Адвокат Омар Малицький переслав цей лист та грамоту почесного члена проф. Кошицеви, а проф. Кошиць цю почесть приняв.

Почесна грамота це артистично оздоблена картина з іменем проф. Олександра Кошиця, а в ній сказане: „У признанні Ваших заслуг для культурного та мистецького поступу, як приватного так і громадського, Італійське Товариство Культурного Городу віддає Вам найвищу почесть, іменуючи Вас почесним досмертним членом з повними правами повного членства. Филип Ґарбо, президент".

Це признання для проф. Кошиця є признанням для української пісні, яку він поширює по цілому світі, а тим самим і для культурних цінностей українського народу.

Петро Ординський.

ЗАКАРПАТСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО.

(Замісць рецензії на нову книжку І. Ольбрахта: „Гори й століття").

Недавно появився на книгарських поличках другий більший твір відомого чеського видатного письменника Івана Ольбрахта на закарпатські теми під нагол. **„Гори й століття"**.

Попередній його роман **„Розбійник Микола Шугай"**, що викликав був велике захоплення не лише серед поетів, письменників, але й серед найширших читацьких мас, а в якому так незрівнано гарно змальовані життя і побут та душа наших селян на Закарпатті, — був переложений майже на всі світові мови, в тому числі й на українську мову та виданий пресовим концерном Тиктора у Львові. До речі треба це відмітити, що український переклад „Шугая" був заборонений чеською владою на Закарпатті, а друге, що треба відмітити, що переклад був зладжений прихапцем, доволі недбало, головно під мовним оглядом.

Нова книга І. Ольбрахта **„Гори й століття"** отримала нагороду празького видавництва „Мелянтріх". Її піднаголовок звучить: **„Книга репортажів з Підкарпаття"** й сюди включив автор і свою давнішу дбайливу та річеву студію: **„Земля без імени"**. І в цьому свойому новому творі автор прекрасної баляди про розбійника Шугая не запер у собі передовсім поета та хоч і знайомить нас з конкретними даними про господарське й релігійне життя населення **„Землі без імени"**, — одначе ніколи не пише сухого репортажу, лише дійсну проймаючу студію, що поривае нас своїми поетичними образами, візіями та пронизливістю й хоч посідає вона своє коріння в строгому науковому пізнанню господарських та соціяльних умовин у країні й основана на пізнанню — що так скажемо — дійсної й правдивої дійсности.

„Люди цих гір потрохи пасуть свою маржину, потрохи ґарують на нивках та потрошки заробітчають у державних лісах. Зимою залазять до своїх кретинніх дір. До світлиць з доліквою з потоптаної глини, де є лише піч, прича, лава і стіл. Величезна хлібна піч, без плити, з одним отвором, куди кидається букові поліна, а на них триніжки, куди кліщами наставляється горшки, щоби на них зварити страву...

„Відколи прийшли сюди Чехи, все змінилося. До Америки не пускають; і зникла всяка надія розбагатіти... нема ґотівки на податки, на коваля, а жидівські крамниці не мають покупців. Плодючі мадярські доли зникли десь за обріями, в мрачній далечі і втрачено більше ніж половину голого животіння. Треба завернутись до одинацятого століття і до голодних років одинацятого століття. На закарпатському селі є зле".

Так, дійсно, на закарпатському селі є гірше ніж зле й погано. Цей жахливий рефрен з Ольбрахтової книжки, що морозить кров у жилах кожного Українця, одначе такий дійсний і правдивий — це те наполегливе пізнання Івана Ольбрахта, що звучить у цілій його книзі, всеодно, чи пише він про національні відносини, релігійні, чи політичні. Цей потрясаючий рефрен завзвучить і при кінці всіх уваг та порівнань минулого життя примітивного, селянського люду тієї країни, з теперішнім життям, якого вигляд тим людям, що там на місці не жиють, а віддалені від Закарпаття, попросту важко було би собі уявити.

В Ольбрахтовій книзі „Гори й століття" дочитаємося й про Жидів, що хитрощами, підступом, обманом та всілякими лайдацтвами визискували та ще й тепер визискують наш люд; про Мадярів, що брутально денаціоналізували наш нарід, і про теперішніх нових панів Закарпаття, яким не щадить автор теж слів докору; про теперішне лихоліття та господарську крізу, що залягла цю країну найгірше й позбавила її населення навіть скромної можливости зберегти своє голе животіння.

Отже нічого дивного, що поет і письменник тої міри й суспільного темпераменту як Іван Ольбрахт не закриває очей перед жахливою та грізною закарпатською дійсністю.

Не міг її не бачити й другий, старшої ґенерації, чеський поет С. К. Найман, що вибрався як турист у карпатські гори по дрібку поезії й романтики. Теж і його книжка повна рефлексій про злидні, горе, нужду, голод, темряву й жах закарпатського животіння.

Іван Ольбрахт пригадав нам, що **„на закарпатському селі зле"**... Ці слова повинні всім нам, Українцям, вритися в кров і мозок та потрясти сумлінням байдужих, щоби призадуматися над відносинами в тому, на південний захід найдалі висуненому клаптикови дорогої української землі та застановитися, як можна би було допомогти нашому населенню, змінити його страждання й біль та зарадити його лиху. Коли самі Українці не призадумаються над засобами, шляхами і способами допомогти й порадити своїм браттям за Карпатами — то на Закарпаттю, де є зле, буде ще гірше, а це може трагічно відбитися на нас усіх... На чужу владу та її допомогу не можемо ані покладатись, ані рахувати; зрештою теперішній стан і жахлива закарпатська дійсність є яскрав результатом її пятнацятьлітнього панування й господарки. — А доля наших братів не може й не сміє бути для нас байдужою.

І.

МУДРА ЖІНКА

Повдовів пияк і сватає дівку — молоду, гарну.

— Не йди — кажуть — та він жінку бив, та він пиячив, та він хату нищить, як пяний!

А вона:

— У мене не буде!

Нічого, пібралися. День, два було добре, а далі пияк суне в коршму. Жінка нічого. Приходить у ночі і давай робити клопіт у хаті: бє начиння, а вона ні слова — помагає! Ломить лавки, — помагає, руйнує хату, а вона все помагає. Ні не свариться з ним, ні не боронить нічого. А далі він іде спати й вона також.

А небіжка бувало свариться, не дає шкоди робити, а він її бє. А далі він іде спати, а вона запрятує, плаче, їсть свою душу. Він встане рано, а то вже порядок.

А ця ні! Він спить, вона спить. Повставали рано — Господи! А пияк аж за голову вхопився, як побачив, що він поробив. Він і поняття не мав, що він по пяному робить. Застидався, перепросив жінку й перестав пити.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIANS HERE SCORE SOVIET RULE.

Catholic Youth League Holds Separatist Aims Are Fought With Starvation Measures.

POLAND ALSO IS ACCUSED.

Congress Goes on Record as Opposed to Communism and for American Culture.

A resolution criticizing what was termed Soviet Russia's attempt to prevent the rise of a strong Ukrainian separatist movement by keeping the Ukrainian people in a state of starvation was adopted yesterday at the second annual congress of the Ukrainian Catholic Youth League. More then 250 delegates from various States and two from the Dominion of Canada attended the congress at the Park Central Hotel.

The business session followed the attendance of delegates at a pontificial mass, celebrated by Bishop Constantine Bohachevsky at St. George's Ukrainian Catholic Church on East Seventh Street.

A number of resolutions, copies of which will be forwarded to President Roosevelt, were adopted. The one charging Russia with attempts to prevent the growth of a separatist movement and another charging that Ukrainians were mistreated in Poland were adopted with considerable acclaim. Another, placing the league on record as opposed to communism and calling upon the members to do all in their power to prevent its spread, also was adopted. A resolution also was adopted requesting the members to foster the culture of America as well as of the Ukrainia.

The Rev. Basil Feddish of Stamford, Conn., stressed the importance of the league as a means of spreading the doctrines of the Catholic faith and opposing the growth of atheistic doctrines.

"We live in times so pagan, not to say atheistic," Father Feddish said, "that before venturing to combat vice we have been reduced to the deplorable necessity of proving that virtue is not chimera. Befor preaching the Catholic doctrine we must first make the apology, justify its existence and plead its case before its very children, as did the fathers of the church before the Jews and pagans, its enemies."

Miss Eve Piddubcheshen of Jersey City was elected president of the league for the next year, succeeding Bohdan Katamay of Chicago, who held the office two years. Other officers elected yesterday were: Paul Hysa of New York, vice president; Miss Rose Lishak of Perth Amboy, secretary, and Miss Mary Lishak, her sister, also of Perth Amboy, treasurer.

The delegates will make a sightseeing tour of the city today, and the Congress will be concluded with a dinner-dance at the Park Central Hotel tonight.

(The New York Times, Sunday, July 14, 1935).

ПОДЯКА.

Дякуємо о. Антонови Лотовичеви, родині, приятелям і всім знакомим, Товариству ім. Богдана Хмельницького, Корпорації „Народного Дому", що прибули на похорон, прислали квіти або в якийнебудь інший спосіб причинилися до вшанування з нами памяти дорогого нам Івана Балка на похороні в Брукліні дня 16-го липня 1935.

Параска Балко, д-р Андрій Балко, Анна Балко й Галюся Балко.

ВІРУЮ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ НАЙМИТІВ

Вірую во єдиного товаріща Сталіна, що на землі, який дає нам тисячі долярів на революцію проти буржуїв, а сам він сидить на троні, як цар — освободитель народу Ізраїля.

І в його намісника — Постишева, що збудував Біробіджанську державу для всіх Жидів, прогнаних з Берліна й з усіх усюдів, де лише народ хрещений не терпить пейсатої сваволі.

І в його „собор", де сходиться вся світова комуна ізраїльського насіння, собор, де ухвалено резолюції про знищення хахлів. Його резолюції не буду зневажати, навпаки, все і всюди, в день і в ночі, на кожнім місці хвалитиму.

Бо ти, Сталіне, єси пророк і я вірю в те, що хахла тільки голодом можна навчити послуху.

Вірую, що не спочинеш доти, доки всі хахли не опиняться на Соловках чи під „стєнкою".

Да ославиться рука твоя всемогуча, що визволила народ Ізраїля з дому неволі, і да слава твоя опромініться по всяк день, по всі часи.

Карий.

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ.

(76)

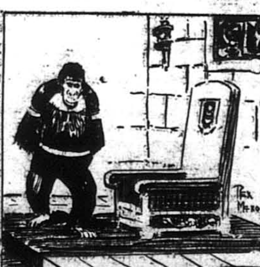
Оба ґорилі пошкандибали через долину й потягнули дівчину за собою. Незабаром Ронда побачила дивне місто, збудоване частинно у підніжі скали, а вчасти видовбане в скалі. Доступ до міста попереджало поле, на якому ґорилі працювали простим приладдям.

Коли полеві робітники побачили полонену, вони покинули роботу й станули довкруги. Вони оглядали її цікаво та ставили дівчині питання. Це вказувало на інтеліґентне заінтересування нею. Але її пани поспішили з нею до великого будинку, що нагадував середньовічні будинки Анґлії.

„Ми покажемо її наперед Генрихови Восьмому", сказав один ґориль, „а щойно потім заведемо її до Творця. Цікавий я знати, що скаже Волсей". Ронді почала крутитися голова. Як дивно виглядали ці порівнання до 16 століння, коли їх почула з уст ґорилів. Що це за загадка для неї!

Коли опинилися в нутрі будинку, ввійшли в кімнату, що в ній проходжувався велитенський ґориль. Ронда здогадувалася, що це був король Генрих. Коли обі звірюки пояснили королеви, хто отся дівчина, він поглянув на цеї з зацікавленням та сказав: „Ота маленька подобається мені. Я її затримаю".